این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این طرح درس به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید
www.asemankafinet.ir

طرح درس روزانه درس علوم و فنون دهم

مشخصات کلی	**شماره طرح درس: ۱۵**	**موضوع درس: سجع و انواع آن**	**تاریخ اجرا:**	**مدت اجرا: ۹۰ دقیقه**
	مجری:	**کلاس: دهم انسانی**	**تعداد فراگیران: ۲۱ نفر**	**مکان:**

الف: قبل از تدریس

اهداف براساس تلفیقی از هدف نویسی برنامه درسی ملی و طبقه‌بندی جدید بلوم

سطح هدف	**اهداف و پیامدها**
هدف کلی	۱- آشنایی با آرایه‌ی ادبی سجع و انواع آن ۲ـ توانایی استفاده از آرایه ادبی سجع در نگارش متون و عبارات ۳ـ توانایی تشخیص آرایه ادبی سجع در متون ادبی
اهداف مرحله‌ای	۱ـ دانش‌آموزان معنی لغوی سجع را بداند. ۲ـ دانش‌آموزان سجع‌های به کار رفته در عبارت‌ها را بشناسند. ۳ـ دانش‌آموزان توانایی استفاده از سجع را در نگارش متون بیابند. ۴ـ دانش‌آموزان توانایی تشخیص سجع و انواع آن را در عبارات را بیابد.

	اهداف (با رعایت توالی محتوای درسی) انتظارات در پایان آموزش	حیطه و سطح در بلوم	عناصر برنامه درسی ملی تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق				
			عنصر	عرصه ارتباط با			
				خود	خدا	خلق	خلقت
هدف‌های رفتاری	فراگیران، معنی «سجع» را توضیح دهند.	شناختی ـ دانش	علم			*	
	فراگیران، انواع سجع را نام ببرند؟	شناختی ـ دانش	علم			*	
	فراگیران، آرایه سجع را در عبارات و ابیات مختلف مشخص کند.	نشاختی ـ کاربرد	تعقل		*		
	انواع سجع را با هم مقایسه کنند.	شناختی ـ درک و فهم	تعقل			*	
	تفاوت ارکان سجع و سجع را بیان کنند.	شناختی ـ درک و فهم	تعقل			*	
	پرسش‌ها و خودآزمایی‌های درس را پاسخ صحیح دهند.	شناختی ـ درک و فهم	علم		*		
	آرایهٔ سجع را در نوشته‌های نگارشی خود به کار ببرد.	شناختی ـ	علم		*		

www.asemankafinet.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این طرح درس به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید
www.asemankafinet.ir

		کاربرد					
	فراگیران فایده و اهمیت آرایه ادبی سجع را در کلام توضیح دهند.	شناختی ـ دانش	علم			*	
	در بحث کلاسی شرکت کنند.	واکنش	عمل		*		
	به مطالب ارائه شده علاقه نشان دهند.	عاطفی ـ دریافت	عمل		*		
	محتوای درس را در دو سطر خلاصه نمایند.	شناختی ـ درک و فهم	عمل		*		
رئوس مطالب	۱ـ بیان مفهوم سجع ۲ـ توضیح انواع سجع ۳ـ توضیح چگونگی استفاده از سجع در نوشتار ۴ـ تشخیص آرایه سجع در عبارات						
مواد و رسانه‌های آموزشی	تخته سیاه و گچ ـ کتاب درسی ـ سی دی ـ تلویزیون و رایانه ـ استفاده از اسلاید که از طریق Power point تهیه شده است ـ چارت کمک آموزشی ـ کتاب گلستان سعدی و مناجات‌های خواجه عبدالله انصاری ـ فراهم نمودن ابیاتی که دارای قافیه درونی هستند.						
پیش‌بینی رفتار ورودی	دانش‌آموز قافیه را می‌شناسد و از اهمیت قافیه در شعر آگاه است. دانش‌آموزان باید آرایه‌ی ادبی «واج آرایی یا نغمه‌ی حروف» را آموخته باشند و بتواند آن را در متون نظم و نثر تشخیص دهند و اهمیت آن را در ایجاد موسیقی کلام و تداعی معانی درک کرده باشند.						
ایجاد ارتباط اولیه	۱ـ شروع درس با نام خدا، سلام و احوال‌پرسی و برقراری رابطه عاطفی با دانش‌آموزان ۲ـ توجه به حضور و غیاب، دقت به وضعیت روحی و جسمی دانش‌آموزان، ۳ـ گرامی داشتن مناسبت خاص روز، ۴ـ پرسش از اشکالات مربوط به درس قبلی ۵ـ بررسی نحوه انجام فعالیت‌های تعیین شده برای خارج از کلاس درسی مربوط به جلسه قبل ۶ـ گوش سپردن به اظهارات دانش‌آموزان از فعالیت‌های انجام شده ۷ـ دقت در وضع جسمی و روانی دانش آموزان						زمان: ۵ دقیقه

www.asemankafinet.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این طرح درس به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید
www.asemankafinet.ir

گروه‌بندی، مدل و ساختار کلاسی	طراحی هندسی کلاس دانش‌آموزان پس از گروه‌بندی با توجه به امکانات کلاسی اگر صندلی باشد به شکل هندسی u طراحی می‌شود و اگر میز و نیمکت باشد به شکل آزمایشگاهی گروه‌های یادگیری در کلاس گروه‌های یادگیری را با استفاده از کارت های رنگی به شکل تصادفی به گروههای ناهمگن تقسیم می‌کنیم (یعنی قوی و ضعیف با هم در یک گروه باشند) تعداد افراد هر گروه بستگی به تعداد دانش‌آموزان دارد، مثلا اگر ۲۰ نفر باشند به پنج گروه چهار نفره تقسیم می‌شوند.	
روش ایجاد و تداوم انگیزه	برای آشنایی و جلب توجه دانش‌آموزان، مناجاتی کوتاه و زیبا از خواجه عبدالله انصاری خوانده می‌شود.	زمان: ۵ دقیقه
ارزشیابی آغازین	۱ـ از دانش‌آموزان می‌خواهیم اشکالات احتمالی خود را در مورد درس گذشته (واج آرایی) (موسیقی درونی و لفظی) مطرح کنند. ۲ـ از دانش‌آموزان می‌خواهیم واج‌آرایی را توضیح دهند و مثال بزنند. ۳ـ ابیاتی برای دانش‌آموزان فراهم می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهم واج‌آرایی را در ابیات مشخص کنند. ۴ـ از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهم خودآزمایی‌های واج‌آرایی را که قبلا انجام داده‌اند در کلاس حل نمایند و دانش آموزان اشکالات خود را برطرف نمایند.	زمان: ۱۰ دقیقه
روش‌های تدریس	از روش استقرایی و طراحی کارول هلمبرگ که بر مبنای «روش پرسش و پاسخ» است استفاده می‌شود. همچنین از روش توضیحی و ترکیبی از الگوی نوین فرایند یادیگری و یاددهی استفاده می‌گردد. همچنین روش سنجش و مقایسه و روش الگوی تمرین دادن در آموزش به کار می‌رود. همچنین استفاده از روش تدریس الگوی همیاری	
ب: فعالیت‌های مرحله حین تدریس		
آماده سازی	۱ـ پخش حکایتی مسجع از گلستان سعدی با صدای مرحوم خسرو شکیبایی به منظور عدم تعادل در دانش‌آموزان ۲ـ طرح سوالهایی نظیر: چه چیزی متن خوانده شده را جذاب و باعث ایجاد موسیقی در متن شده بود؟ ۳ـ ایجاد بحث و چالش در کلاس درس ۴ـ هدایت بحث و پاسخ به سوالات دانش‌آموزان با دلایل منطقی	زمان: ۱۰ دقیقه

www.asemankafinet.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این طرح درس به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید
www.asemankafinet.ir

	ارائه درس جدید (زمان ۴۰ دقیقه) **گام اول** ابتدا سجع و انواع آن برای دانش‌آموزان توضیح داده می‌شود. سپس در این مرحله از تدریس برای تشخیص هر کدام از انواع سجع (سجع متوازن، متوازی، مطرّف) مثال‌ها و نمونه‌هایی را به دانش‌آموزان ارائه می‌دهیم؛ برای مثال به منظور تفهیم سجع متوازی، متوازن، مطرف دانش‌آموزان از میانه نمونه‌ها جملاتی را که سجع متوازی دارند با علامت (+) مشخص می‌کنند نمونه‌هایی که دارای سجع متوازی هستند با جلات (-) و ابیاتی که دارای سجع مطرف هستند (×) مشخص می‌کنند.

نمونه‌هایی برای انواع سجع متوازن، متوازی، مطرّف		+	−	×
جمله‌ی اول	توانگری به هنر است نه به مال و بزرگی به عقل است نه به سال		−	
جمله‌ی دوم	مال از بهر آسایش عمر است نه عمر از بهر گرد کردن مال	+		
جمله‌ی سوم	طالب عم عزیز است و طالب مال ذلیل است	+		
جمله‌ی چهارم	آنکه بر دینار دسترس ندارد، در همه دنیا کس ندارد.			×
جمله‌ی پنجم	ملک بی‌دین باطل است و دین بی‌ملک ضایع	+		
جمله‌ی ششم	اول به بانک نای و نی آرد به دل پیغام وی وانگه به یک پیمانه می با من وفادار کند		−	

گام دوم: در این مرحله از دانش‌آموزان می خواهیم با توجه به نمونه‌های بالا کلماتی را که دارای سجع هستند مشخص کنند و در جدولی قرار دهند.

شماره جمله	سجع متوازن	متوازی	مطرّف
جمله‌ی اول	ـــــ	مال و سال	ـــــ
جمله‌ی دوم	عمر و مال	ـــــ	ـــــ
جمله‌ی سوم	عزیز و ذلیل	ـــــ	ـــــ
جمله‌ی چهارم	ـــــ	ـــــ	دسترس و کس
جمله‌ی پنجم	باطل و ضایع	ـــــ	ـــــ
جمله‌ی ششم	ـــــ	نی، وی، می	ـــــ

www.asemankafinet.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این طرح درس به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید
www.asemankafinet.ir

گام سوم: در این مرحله از دانش‌آموزان می‌خواهیم با توجه به نمونه‌های بالا فرضیه‌ها و حدس‌های خود را در گروه‌های چندنفری یادداشت کنند:

فرضیه‌های دانش‌آموزان

دسته‌ی اول: الف) کلماتی که از نظر واج پایانی و وزن یکسان هستند (دسته‌ی اول سجع متوازی)

دسته‌ی دوم: ب) کلماتی که از نظر وزن یکسان هستند ولی واج پایانی آنها یکسان نیست. (دسته‌ی دوم سجع متوازی)

دسته‌ی سوم: ج) کلماتی که اشتراک در واج پایانی آنها است ولی اشتراک در وزن نیست. (دسته‌ی سوم سجع مطرّف)

گام چهارم:

فرضیه‌ها	نمونه‌ی ابیات و جمله‌ها	انواع سجع
فرضیه‌ی اول	هنر چشمه‌ی زاینده است و دولت پاینده.	متوازی
فرضیه‌ی دوم	یکی را لاله و ورد سزاوار است و دیگری را ناله و درد.	متوازی
فرضیه‌ی سوم	روشن روز تویی شادی غم سوز تویی / ماه شب افروز تویی ابر شکر بار ببار	مطرّف
فرضیه‌ی چهارم	ملک بی‌دین باطل است و دین بی‌ملک ضایع است.	متوازن
فرضیه پنجم	خبری که دانی دلی بیازارد تو خاموش تا دیگری بیارد.	مطرّف
فرضیه‌ی ششم	ای صاحب کرامت شکرانه‌ی سلامت / روزی تفقدی کن درویش بینوا را	متوازی

گام پنجم: در این مرحله از دانش‌آموزان می‌خواهیم فرضیه‌ها و حدس‌های خود را طبقه‌بندی کنند.

فرضیه‌ها	سجع متوازن	سجع متوازی	سجع مطرّف
فرضیه‌ی اول	ـــــ	پاینده و زاینده	ـــــ
فرضیه‌ی دوم	ـــــ	ورد و درد	ـــــ
فرضیه‌ی سوم	ـــــ	ـــــ	غم‌سوز شب افروز
فرضیه‌ی چهارم	باطل و ضایع	ـــــ	ـــــ
فرضیه پنجم	ـــــ	ـــــ	بیازارد ـ بارد
فرضیه ششم	ـــــ	کرامت ، سلامت	ـــــ

گام ششم: در این مرحله از تدریس، متن درس و نمونه‌های آن بررسی می‌شود به این ترتیب که اگر نکته‌ای در حین تدریس فراموش شده باشد یا مبحثی به طور کامل برای دانش‌آموزان جا نیفتاده باشد مطرح می‌شود تا جایی‌که مطمئن شویم اگر نمونه‌هایی خارج از کتاب به دانش‌آموزان داده شود به راحتی می‌تواند مفهوم مورد نظر را مشخص کند. برای تحقیق این امر مثال‌هایی از کتاب به دانش آموزان می‌دهیم و از آنها می‌خواهیم در زمان تعیین شده پاسخ دهند که (در مرحله‌ی بعد انجام می‌شود).

www.asemankafinet.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این طرح درس به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید
www.asemankafinet.ir

فعالیت‌های خلاقانه دانش‌آموزان	۱ـ چنانچه کلاس را در سایت تشکیل داده باشم جستجو در اینترنت برای یافتن مطالب و سایر موارد مرتبط با درس متناسب با سلایق دانش‌آموزان. ۲ـ کلمات مسجع را در گفتار و نوشتار خود به کار ببرند و با آن چند جمله‌ای در کلاس صحبت کنند.
ج: فعالیت‌های تکمیلی	

www.asemankafinet.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این طرح درس به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید
www.asemankafinet.ir

	الف: تکوینی (در جریان تدریس) ۱- ارزشیابی گروهی: ـ مجموعه‌ای از سوالاتی که در راستای مضامین درسی می‌باشد مطرح می‌گردد. ـ از گروه‌ها می‌خواهم که سوالات را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و پاسخ سوالات را آماده کنند. ـ این کار جنبه رقابتی نیز داشته و به ترتیب از اولین گروهی که اعلام آمادگی برای پاسخ‌گویی نموده سوالات را می‌پرسم که یک نفر به نمایندگی از گروه نظرات گروه خود را در جمع ابزار می‌نماید. ـ سرعت عمل در پاسخ‌گویی خود یک امتیاز مثبت را برای گروه در بردارد همچنین درصد پاسخ‌های درست نیز در این امر موثر می‌باشد. ـ و در نهایت در کنار رشد شخصیت اجتماعی دانش‌آموزان و شرکت در مسابقه‌ای که سرعت عمل و دقت یادگیری دانش‌آموزان حائز اهمیت می‌باشد به گروه برنده نمره تشویقی داده شده و سایر گروه‌ها نمره گروه خود را دریافت می‌نمایند. ۲ـ ارزشیابی فردی: از بعضی از دانش‌آموزان سوالاتی در زمینه مطالب بیان شده می‌پرسم این سوالات جهت تثبیت کردن مطالب درس در ذهن دانش‌آموزان می‌باشد. ب ـ ارزشیابی تراکمی: ۱ـ در کدام گزینه آرایه‌ی «سج» می‌یابید. الف) هستی هر چه نام هستی دارد بدوست ب ـ جهان را بلندی و پستی تویی ج) مست‌کننده از نیستی، نیست‌کننده پس از هستی دـ بی‌ادب محروم شد از لطف رب ۲ـ در کدام گزینه آرایه‌ی سجع نیست؟ الف) هر نفسی که فرو می‌رود ممد حیات است و چون برمی‌آید مفرح ذات ب) طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت. ج) رحمت عالمیان و صفوت آدمیان و تتمه‌ی دور زمان. د) باران رحمت بی‌حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی‌دریغش همه جا کشیده. ۳ـ کلمات سجع را نشان دهید؟ این دام زرق نهاده و آن دامن طمع گشاده ❋ شیطان با مخلصان برنمی‌آید و سلطان با مفلسان ❋ تلمیذ بی‌ارادت عاشق بی زر است و رونده‌ی بی‌معرفت مرغ بی‌پر و عالم ❋ خانه‌ی بی‌در درخت بی‌بر و زاهد بی‌علم بی‌عمل	زمان: ۸ دقیقه

www.asemankafinet.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این طرح درس به سایت علمی و پژوهشی آسمان مراجعه کنید
www.asemankafinet.ir

جمع‌بندی و ساخت دانش جدید	۱ـ بیان فشرده‌ی مباحث مطرح شده ۲ـ جمع بندی بحث‌های دانش‌آموزان ۳ـ فرصت سوال: ۴ـ دانش‌آموزان علاقه‌مند و مشتاق سوالات و نظرات خود را مطرح می‌نمایند. ۵ـ برای رفع ابهام و اشکالات آنان چنانچه سایر دانش‌آموزان تمایل به پاسخ داشته باشند این کار انجام می‌شود در غیر اینصورت خود به سوالات آنان پاسخ می‌دهم. ۶ـ اظهارنظر درباره‌ی دیدگاه‌های دانش‌آموزان و مطالب کتاب ۷ـ تعدادی سوال صحیح و غلط از مباحث مطرح شده ارائه می‌کنم. ۸ـ از دانش‌آموزان می‌خواهم به جهت پاسخ‌هایی که داده‌اند و در ارائه درس مشارکت نموده‌اند خود را تشویق نمایند. این امر موجب نشاط کلاس و آمادگی برای ادامه بحث را فراهم می‌سازد. ۹ـ از دانش‌آموزان می‌خواهم مباحث را جمع‌بندی کنند و خلاصه بحث را ارائه کنند. ۱۰ـ از دانش‌آموزان می‌خواهم نکات کلیدی درس که در پای تخته نوشته شده است را یادداشت نمایند.	زمان: ۵ دقیقه
تعیین تکالیف و اقدامات بعدی	از دانش‌آموزان می‌خواهم فعالیت‌های زیر را خارج از کلاس انجام دهند: انجام فعالیت‌های درس خارج از کلاس (۲ مورد اول برای کلیه دانش‌آموزان و مابقی همراه با فعالیت‌های خلاقانه به صورت اختیاری و با تمایل دانش‌آموزان با اختصاص نمره تشویقی انجام می‌شود): ۱ـ فعالیت‌های فردی ۱. درس را مطالعه کرده و به سوالات آن پاسخ بدهند. ۲. طرح چند نمونه سوال از آزمون‌های نهایی درس آرایه ادبی سال سوم انسانی، با مراجعه به سایت aee.medu.ir و آرشیو سوالات امتحانات نهایی، استخراج مفاهیم کلیدی و نگارش خلاصه درس ۳. گردآوری سوالات چهارگزینه‌ای مربوط به درس ۲ـ فعالیت‌های گروهی: ۴. ارائه مقاله تحقیقی یا نشریه دیواری یا بروشور در زمینه سجع و آثار معروف و نثر مسج ۵. تهیه نمودن فیلم یا کلیپ که با استفاده از کلمات مسجع ۶. کمک به یادگیری مطالب درسی توسط اعضای گروه خود در طول هفته	زمان: ۵۰ دقیقه
معرفی منابع	معرفی دو کتاب درباره‌ی آرایه‌های ادبی ۱ـ کتاب درس نامهٔ آرایه‌های ادبی، دکتر هامون سبطی، نشر دریافت ۲ـ آرایه‌های ادبی، دکتر علیرضا عبدالمحمدی، نشر الگو	زمان: ۲دقیقه

www.asemankafinet.ir